

Prezes SEP Piotr Szymczak w Muzeum Nowoczesności w Olsztynie

Podczas wizyty w dniu 11 lutego 2022 r. Prezes SEP Piotr Szymczak wziął udział w wycieczce pieszej połączonej ze zwiedzaniem Centrum Techniki i Rozwoju Regionu "Muzeum Nowoczesności" w Olsztynie. Przewodnikiem po Olsztynie był kol. Dariusz Stecki, który zorganizował wycieczkę pokazując miasto od strony związanej z historią elektryczności, zwracając uwagę na ciekawostki historyczne i budowlane. W wycieczce udział wzięli Prezes Oddziału kol. Jarosław Kantel i wiceprezes kol. Wiesław Stankiewicz.

Warto podkreślić, że system komunikacji miejskiej w Olsztynie istnieje od 1907 roku, czyli czasu budowy elektrowni wodnej na rzece Łynie, którą wybudowano z myślą o uruchomieniu tramwajów. W latach 1907-1965 pracowały linie tramwajowe, a w latach 1939-1971 również trolejbusowe. W dniu 19.12.2015 ponownie do usprawnienia komunikacji wprowadzono tramwaje. Należy podkreślić, że tramwaje w Olsztynie były o rok wcześniej niż w Warszawie, a najstarsze linie tramwajowe wybudowano we Wrocławiu i Elblągu.

Elektryczność zastosowano w Olsztynie po raz pierwszy - jak się wydaje - w latach 80. XIX w. do oświetlenia hal tartacznych - wspomina Rafał Bętkowski, autor książek o historii Olsztyna. W wielu miasteczkach Prus Wschodnich właściciele parowych tartaków byli pierwszymi przedsiębiorcami, którzy sprzedawali energię elektryczną swoim miastom. Olsztyniacy mogli podziwiać światło elektryczne już w 1886 r. na zegarze zakładu dla umysłowo chorych w Kortowie, który posiadał podświetlane tarcze (budynku już nie ma). W Kortowie zaświeciły się też pierwsze elektryczne latarnie uliczne.

Pierwszym miejscem po trasie wycieczki był kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, wybudowany w 1902 roku, którego wieża ma wysokość 82,5 m i jest to najwyższy budynek w Olsztynie. Obok kościoła znajduje się jeden z najstarszych pomników w Olsztynie jakim jest figura Chrystusa trzymającego kulę ziemską z 1737 r. Figurę ufundowali mieszkańcy Olsztyna dla upamiętnienia epidemii dżumy, która na początku XVIII wieku zdziesiątkowała Olsztyn. Po dotarciu do al. Piłsudskiego (dawna al. Zwycięstwa) ukazał się Pomnik Wdzięczności Armii Czerwonej wybudowany w 1954 r., popularnie zwany szubienicami. Od 1989 roku nazwa została

zmieniona na Pomnik Wyzwolenia Ziemi Warmińskiej i Mazur. Składa się on z dwóch szarych, charakterystycznych pylonów, mających symbolizować niezamknięty łuk triumfalny. Projekt pomnika wykonał Xawery Dunikowski, były więzień niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz w Oświęcimiu. Monument wykuto z płyt pochodzących z mauzoleum Hindenburga w Tannenbergu nieopodal Olsztynka. Część granitowych płyt przetransportowano do Warszawy, gdzie użyto ich, między innymi, do budowy schodów pomiędzy poziomem ulicy a parterem gmachu KC PZPR (obecnie Centrum Bankowo-Finansowe „Nowy Świat”) oraz cokołu „Pomnika Partyzanta”.

Po krótkim spacerze po Parku Centralnym, przejściu obok fontanny usytuowanej nad zakolem rzeki Łyny, której ważnym elementem są kamienne półkule symbolizujące Układ Słoneczny dotarliśmy do Muzeum Nowoczesności znajdującym się w Tartaku Raphaelsohnów. Muzeum zlokalizowane jest na terenie dawnej zajezdni trolejbusowej. W odrestaurowanym budynku dawnej zajezdni, na przeciwko muzeum organizowane są wystawy. Również budynek, gdzie znajduje się Wydział Komunikacji w Olsztynie, pierwotnie służył jako zajezdnia trolejbusów.

W muzeum czekał na nas kierownik placówki Pan Artur Sobiela, który oprowadził Prezesa SEP z przedstawicielami Oddziału Olsztyńskiego i pokazał wynalazki zgromadzone w muzeum z XIX wieku, eksponaty i zdjęcia obiektów przemysłowych jakie były w Olsztynie w dawnych czasach powstawania, rozwoju i świetności miasta.

Na uwagę zasługuje, unikatowy system kanalizacji jaki został wybudowany w Olsztynie w 1989 roku. System taki opatentował walijski inżynier Isaac Shone w 1878. Kanalizacja systemu Shone'a, która była jednym z wczesnych zastosowań ciśnieniowego systemu transportu ścieków z rozprowadzaniem sprężonego powietrza odrębną siecią przewodów. Wśród eksponatów muzeum zobaczyliśmy: kabinę najstarszej windy elektrycznej, która od 1911 roku była użytkowana w budynku obecnej Książnicy Polskiej w Olsztynie (eksponat przekazany w 2014 roku), żeton tramwajowy urzędników olsztyńskiego magistratu, model pierwszego olsztyńskiego tramwaju, pierwsze żarówki elektryczne oraz unikalne fotografie miasta Olsztyna z dawnych czasów.

W muzeum, Prezes SEP Piotr Szymczak zwrócił szczególną uwagę na fonograf Edisona i ekspozycję dotyczącą twórców kinematografii, braci Lumière, którzy w 1895 skonstruowali i opatentowali kinematograf. Jak możemy przeczytać, w dniu 28 grudnia w Salonie Indyjskim przy bulwarze Kapucynów w Paryżu, bracia Lumière zorganizowali swoją pierwszą publiczną projekcję filmu.

Po zakończeniu zwiedzania, Prezes SEP Piotr Szymczak podziękował kierownikowi Muzeum Nowoczesności za interesujące oprowadzenie i zadeklarował chęć współpracy w zakresie propagowania Muzeum Nowoczesności jako miejsca polecanego do zwiedzania w Polsce. Podkreślił, że miejsca ukazujące wynalazki techniki oraz związane z nimi osoby należy popularyzować wśród społeczności SEP. Kierownik Muzeum Nowoczesności Pan Artur Sobieła wręczył uczestnikom zwiedzania muzeum publikację Rocznik Muzeum Nowoczesności nr 5/2021, który w szczególności został poświęcony zagadnieniom związanym z elektrycznością. Przechodząc obok olsztyńskiego Ratusza, uwagę Prezesa zwróciło pięć posągów wysokości ok. 2,6 m, umieszczonych na gzymsie budynku, które zostały wykonane w pracowni berlińskiego artysty Maxa Krauze, personifikujących cnoty obywatelskie: sprawiedliwości, mądrości, piękna, siły oraz pilności. Jak posumował Prezes SEP, wymienione cnoty będzie propagował wśród członków SEP. Przytaczając przykłady innych miast, Prezes SEP zachęcał Zarząd Oddziału Olsztyńskiego SEP do podjęcia działań zmierzających do uhonorowania znanych polskich elektryków poprzez składanie petycji o nadawanie nazw ulic ich nazwiskami.

Wycieczka zakończyła się w siedzibie Oddziału Olsztyńskiego SEP, w Domu Technika NOT, gdzie Prezes SEP Piotr Szymczak podziękował Prezydium Zarządu Olsztyńskiego SEP za jej organizację i zadeklarował chęć udziału w kontynuacji poznawania historii elektryczności miasta Olsztyna.

*opracowanie i zdjęcia Dariusz Stecki
Sekretarz Oddziału Olsztyńskiego SEP*